

Tanıtım

Tema: Orta Çağ Medeniyetler

Konu: Orta Çağ'daki Kitlesele Göçler

Alt Konu: Avrupa Hun Devleti – Diğer Türk Devlet Ve Topluluklarının Göçleri

Temanın Amacı: Orta Çağ'da yaşanan kitlesele göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimi neden ve sonuçlarıyla birlikte yorumlayabilme

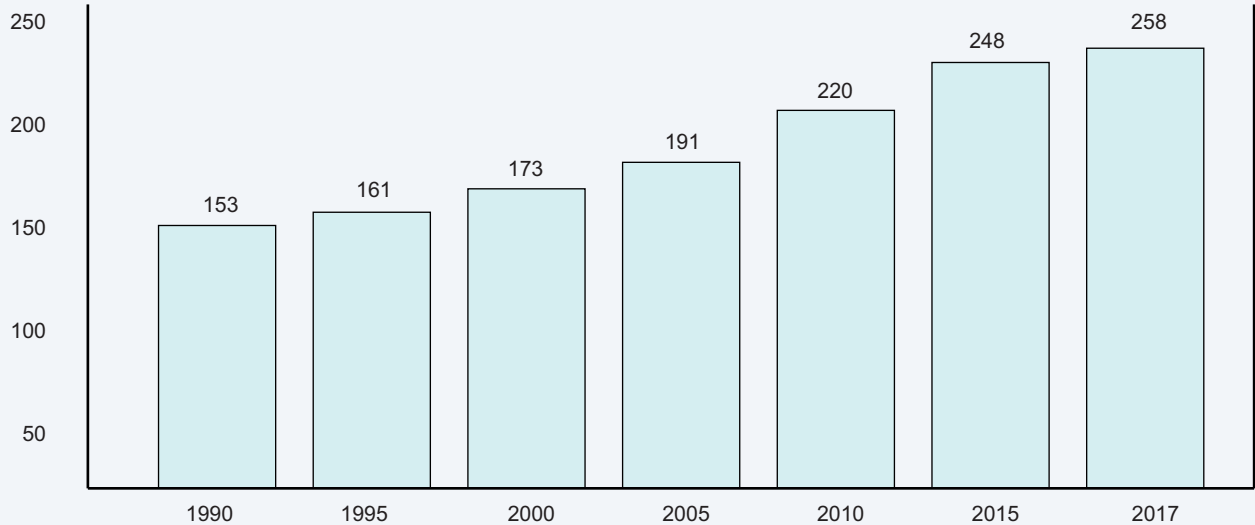
Anahtar Kavramlar: Göçmen, Mülteci, Sığınmacı, Barbar, Feodalizm, Avrupa Hun Devleti,

Köprü Kurma

Yıllara göre göçmen sayısı

Birleşmiş Milletler'e göre 2017 yılında uluslararası göçmen sayısı 258 milyona ulaştı. Bu sayının toplam nüfusa oranı yüzde 3,4 olarak kaydedildi.

Yukarıdaki grafiği inceleyiniz. Dünyadaki göçmen sayının giderek artma nedenleri sizce neler olabilir? Yazınız.

Savaş, iç çatışmalar ve şiddet, İklim değişikliği, doğal afetler ve kaynak kıtlığı gibi nedenler, daha iyi iş olanakları ve yaşam standartları arayışı, eğitim ve sağlık hizmetleri, göçmenlerin aile üyeleriyle birleşme isteği, dünyadaki göçmen sayısının her yıl giderek artmasına neden olan önemli faktörler olarak gösterilebilir.

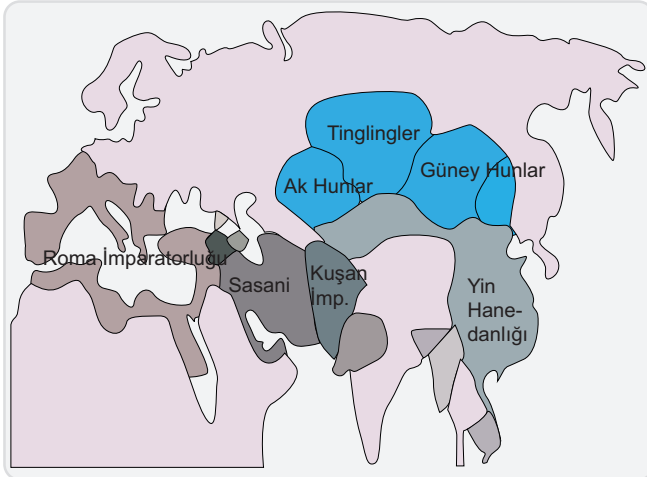
Orta Çağ'daki Kitlesele Göçler

- Göç, insanlık tarihi boyunca önemli bir olgudur.
- İnsanlar her zaman daha iyi yaşam koşulları arayışında yeni yerlere göç etmişlerdir.
- Geçmişte, göçün temel nedenlerinden biri ekonomik fırsat arayışıydı.
- Savaşlar, siyasi istikrarsızlık, zulüm ve ayrımcılık da insanların evlerini terk etmelerine yol açmıştı.

- Sel, deprem, kuraklık gibi doğal afetler de göçlere neden olmuştur.
- Aile birleşmesi, kültürel alışverişi ve eğitim imkanları gibi faktörler de göçün nedenleri arasında yer almıştır.

Kavimler Göçü öncesi Avrupa ve Asya'nın siyasi durumu:

- Kavimler Göçü, 4. ve 5. yüzyıllarda Avrupa'nın siyasi ve sosyal yapısını derinden etkileyen bir dönemdir.
- Bu göç dalgaları öncesinde, Avrupa çeşitli etnik gruplar ve krallıklar tarafından yönetilen karmaşık bir yapıya sahipti.
- Roma İmparatorluğu, doğuda ve batıda büyük topraklar elde etmiş büyük ve güçlü bir güç devlet olarak hüküm sürüyordu.
- Ancak, imparatorluk iç sorunlar, ekonomik zorluklar ve dış tehditlerle mücadele ediyordu.
- Roma İmparatorluğu bu dönemde çeşitli sorunlarla uğraşmaktaydı. Bu sorunlar şunlardı:

Ekonomik Zorluklar

1

İmparatorluğun mali durumu, yüksek askerî harcamalar ve sürekli savaşlar nedeniyle giderek kötüleşti. Bu durum, vergilerde artışı ve halkın refahında düşüşe yol açtı.

Siyasi İstikrarsızlık

2

İmparatorluk, iç savaşlar, askerî isyanlar ve siyasi entrikalar nedeniyle istikrarsız bir dönemden geçti. Hükûmetin otoritesi zayıfladı ve imparatorluk parçalanmaya başladı.

Barbar İstilasası

3

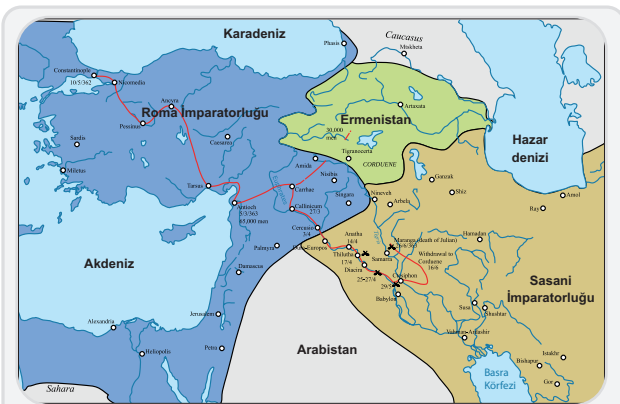
İmparatorluğun sınırları, Hunlar, Vizigotlar ve Vandallar gibi barbar kabilelerin baskısı altında kaldı. Bu kabileler, Roma ordusuna karşı zafer kazandı ve imparatorluğun topraklarını akın etti.

- Kavimler Göçü başladığı sırada Roma İmparatorluğu ülke içinde sürekli yaşanan dinî mücadelelerle uğraşıyordu.
- Bunun yanında sık sık yaşanan iç karışıklıklar, ayaklanmalar ve Sasanilerle yapılan savaşlar neticesinde Roma ordusunun gücü de zayıflamıştı.
- İmparatorluğun bu sorunları halletmek için yaptığı askerî harcamalar, ekonomik alanda sıkıntılara neden olmuş ve bu da halka ağır vergiler olarak yansımıştır.
- İç karışıklıkların bitmediği Roma İmparatorluğu MS 395 tarihinde Doğu Roma ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- Batı Roma, ilk olarak kendi egemenliği altındaki Vandallar ile Süevler tarafından istila edilmiştir.
- Batı Roma 451-452 yıllarında da Hun saldırılarına maruz kalmıştır.

- Topraklarının büyük kısmını kaybeden Batı Roma İmparatorluğu son topraklarının ele geçirilmesi ile 476 yılında yıkılmıştır.

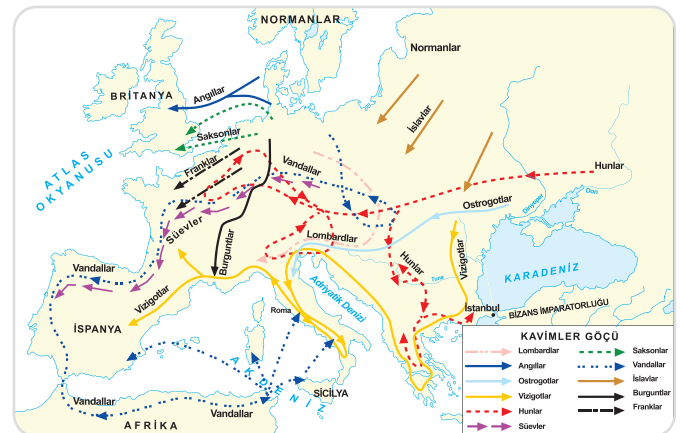
- 4. yüzyılın başlarından itibaren Türkistan'dan gelen Hunlar, Avrupa'nın doğu bölgelerinde etkili olmuş ve Roma İmparatorluğu ile çatışmışlardır.
- Asya Hun Devleti Mete Han zamanında Orta Asya'da bulunan tüm Türk boylarını bir çatı altında toplamayı başarmıştır.
- Mete Han sonrası zayıflayan devlet taht kavgaları nedeniyle ilk önce doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrıldı.
- Daha sonra Doğu Hun devleti kuzey ve güney olarak ikiye ayrıldı.
- Kuzey Hunları bölgedeki diğer kavimlerin baskısına dayanarak 155 yılından sonra Moğolistan'dan çekilmek zorunda kaldı.
- Güney Hun Devleti'ne ise Çin İmparatorluğu son verdi.
- Hun İmparatorluğu'nun çöküşü, Kavimler Göçü sürecini hızlandırdı.

Harita: Roma-Sasani Mücadeleleri

- İran'da Sasani İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu ile sık sık çatışmalar yaşamaktaydı.
- Sasani İmparatorluğu'nun varlığı, Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'deki siyasi dengeyi etkilemişti.
- Roma İmparatorluğu savunma güçlerinin zayıflaması sonucu barbar kavimlerin saldırıları karşısında savunmasız kaldı.
- Hun, Gotlar ve diğer barbar kavimler, Roma sınırlarını aşarak Avrupa'ya göç etmeye başladılar.
- Bu kavimler, Roma ordusunun zayıflamasıyla birlikte askerî gücünü artırdı ve Roma topraklarına saldırılar düzenledi.
- Cermen kabilesi grupları, Kavimler Göçü öncesinde Avrupa'nın kuzey ve batı bölgelerinde yerleşik haldelerdi.
- Germen kavimleri hızlı nüfus artışı nedeniyle değişik bölgelere yayılmaya çalışıyordu.
- Germen kavimlerinin yaşadığı bölge; ormanlar ve bataklıklarla dolu bir bölgeydi.
- Soğuk bir iklime sahipti ve çoğunlukla yağışlı idi.
- Roma İmparatorluğu'nun güçsüzleşmesiyle birlikte Cermen kabileleri, göç ederek Roma topraklarını istila etmeye başladılar.
- Diğer bir etken ise savaşlar, fetihler ve politik bölünmeler gibi durumlara vesile olan siyasi güç mücadelesiydi.
- Tüm bu demografik, coğrafi, iklimsel, sosyal ve siyasi faktörler yüzyıllar boyunca Germen kavimlerinin genişlemelerini ve göçlerini tetiklemiştir.
- Kavimler Göçü'nün başlamasıyla Germen kabileleri ile Roma İmparatorluğu arasında MS 382'den itibaren anlaşmalar yapılmıştır.
- Germen kabileleri zamanla Roma İmparatorluğundan ayrılarak bağımsız derebeylikler hâline gelmiştir

Kavimler Göçü:

- Asya Hun Devleti'nin yıkılması ile Türkistan bölgesinde yaşayan Türk boyları bağımsız hareket etmeye başladılar.
- Türkistan'dan gelen Hun Türkleri 374 yılında Balamir komutasında Avrupa bölgesine girmişlerdir.
- Asya'dan Avrupa'ya göç eden Hunlar, Germen kavimlerini harekete geçirmiştir.
- Ortaya çıkan durum nüfus artışı, ilkel ekonomik koşullar altında avcılık, besicilik ve çiftçilikle geçinen Germen kavimlerini zor duruma sokmuştur.
- Hun Türkleri ilk olarak Alanlar ile karşılaşmıştır.
- Alanlar, Hun Türkleriyle karşılaşınca batıya doğru göç etmeye başlamıştır.
- Ostrogotlar, Vizigotlar, Vandallar, Süevler, Burgundlar, Franklar, Angıllar ve Saksonlar da bu göç dalgasına katılmışlardır.
- Birbirini sürükleyen kavimler, Roma'nın içlerine girerek talan ve yağma hareketlerinde bulunmuşlardır.
- Yaşanan Hun akınları Avrupa'dan Kuzey Afrika'ya olan göçleri de artırmıştır.
- Kavimler Göçü, Avrupa'nın tarihinde derin ve kalıcı etkiler bırakmış, gelecek yüzyılların siyasi, kültürel ve dinî gelişmelerini şekillendirmiştir.

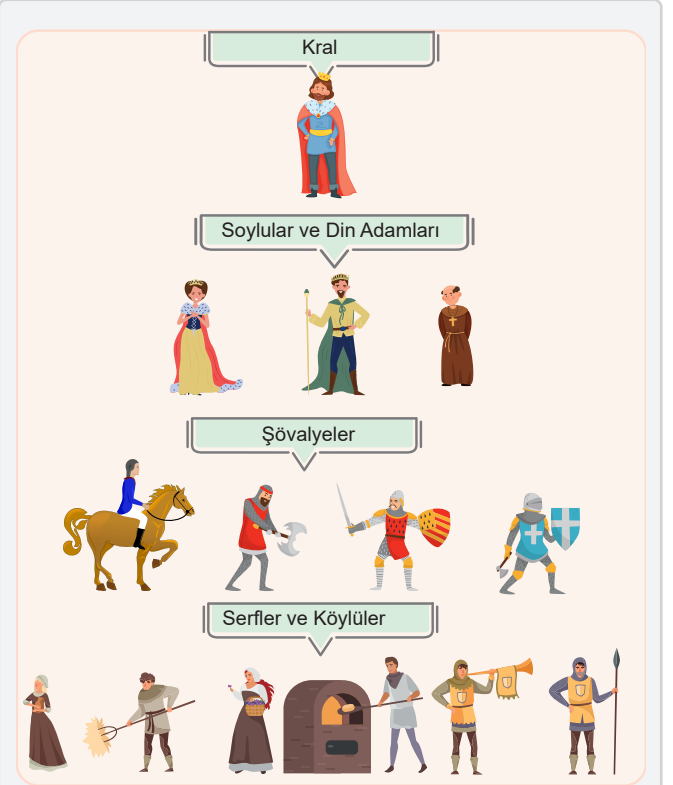
Kavimler Göçü sonucunda;

- Eski Roma topraklarında birçok yeni Germen Krallığı ve diğer kavimlerin krallıkları ortaya çıktı.
- Orta Çağ Avrupa'sının siyasi haritası yeniden şekillendi.
- Batı Roma Devleti yıkıldı.
- Feodal beylikler ortaya çıktı.
- Franklar ve Gotlar gibi bazı krallıklar, Hristiyanlıkla tanışarak Avrupa'nın Hristiyanlaşmasına önemli katkıda bulundular.
- Farklı kültürler bir araya gelmiş ve birbirleri ile etkileşime girmişlerdir.
- Göç eden kavimlerin istilaları, birçok krallıkların savunma stratejilerini ve sınırlarını yeniden düzenlemelerine neden oldu.
- Avrupa'nın gelecekteki askerî yapılarının yeniden şekillendirmesine yol açtı.
- Avrupa'da yeni kırsal yerleşim türleri ortaya çıkmıştır.
- İlk Çağ kapandı, Orta Çağ başladı.
- Avrupa Hun Devleti kuruldu.

- Orta Çağ Avrupası'na damgasını feodalizm yapısı ve skolastik düşünce ortaya çıkmıştır.

TAK-TİK: Feodalizm siyasi gücün kralda toplandığı, kralın bu gücünü mutlak sadakat koşuluyla ve derebeyleriyle paylaştığı sistemin adıdır.

Etkinlik 1

Yukarıda verilen görseli inceleyiniz. Orta Çağ Avrupası'nda ortaya çıkan bu durumun toplumsal birlikteliği nasıl etkilediği ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Ayrımcılığın körüklendiği, sosyal adaletin ve eşitsizliklerin yaygınlaştığı toplumlarda millet olma ve ortak paydada buluşma duygusu ve düşünceleri gelişmemiştir. Toplumsal yapı kırılgandır. Sosyal bütünlük sağlanamamıştır. Bu nedenlerle Orta Çağ Avrupa'sında toplumsal birliktelik zayıftır.

Etkinlik 2

Tabloda verilen bilgilerin etki alanlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

	Dinî	Siyasi	Sosyal	Kültürel
siyasi		Avrupa Hun Devleti kuruldu.		
siyasi		Roma İmparatorluğu, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı.		
kültürel		Avrupalılar, Türk kültürünü tanıdı.		
siyasi-sosyal		Avrupa'daki kavimler yer değiştirdi.		
dinî	Hristiyanlık Avrupa'da yayıldı.			
siyasi-sosyal		Günümüz Avrupa milletlerinin temelleri atıldı.		
sosyal		Skolastik düşünce gelişti.		
siyasi		Avrupada feodalite güç kazandı.		

Örnek 1

Yukarıdaki haritaya göre Kavimler Göçü günümüzde yaşansaydı aşağıdaki devletlerden hangisinin etkilendiği söylenemezdi?

- İngiltere
- İspanya
- Türkiye
- Güney Afrika
- Fas

Kavimler Göçü güzergahı itibarıyla Güney Afrika coğrafyasını etkileyemez.

Cevap: D

Örnek 2

- Orta Çağ boyunca Avrupa'da yaygın olarak görülen, toprak mülkiyeti ve kişisel sadakat ilişkilerine dayanan siyasal ve sosyal bir sistemdir.
- Kral, büyük toprakları senyörlere dağıtarak onların sadakatini kazanır ve senyörler de bu toprakları işleten köylülerden vergi ve hizmet alarak yönetimlerini sürdürmüşlerdir.
- Bu hiyerarşide, en üstte kral bulunur, ardından toprak sahibi soylular (senyörler), rahipler, burjuvalar ve köylüler yer alır.

Açıklamaları verilen ve Avrupa'da uzun bir dönem etkili olan siyasal sistem aşağıdakilerden hangisidir?

- Oligarşi
- Feodalite
- Merkantilizm
- Tiranlık
- Teokrazi

Orta Çağ'da kralın egemenliğini sınırlandıran, toprağa dayalı bu sistem feodalitedir.

Cevap: B

Avrupa Hun Devleti

- Avrupa Hun Devleti, 4. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve 5. yüzyılda en güçlü dönemini yaşayan Türk devletidir.
- Hunlar, Avrupa'ya göç ettikten sonra geniş bir bölgeye yayılmış ve Doğu Avrupa'da önemli bir güç haline gelmiştir
- Asya'dan Avrupa'ya göç eden Hunlar, 4. yüzyılda Karadeniz'in kuzeyinde yerleşmişlerdir.
- 4. yüzyılın sonlarında Hunlar, geniş bir alana yayılmış ve Balkanlar, Karpatlar ve Macaristan'ı içeren bir imparatorluk kurmuşlardır.
- MS 375 yılıyla birlikte Balamir önderliğinde batıya göç eden Hunlar Avrupa Hun Devleti'ni kurdular.
- Balamir'den sonra başa Uldız geçmiştir.
- İlk kez Anadolu'ya Uldız zamanında ayak basıldı.
- Uldız Dönemi'nde Doğu Roma'yı baskı altında tutup, "Batı Roma'yla iyi ilişkiler geliştirme" politikası benimsenmiştir.

- Bu politika Atilla Dönemi'nin sonuna kadar uygulanmıştır.
- 422 yılında tahta çıkan Rua, Doğu Roma'yı etkisiz hâle getirmek için Balkan Seferi'ne çıkmış ve Doğu Roma'yı vergiye bağlamıştır.
- Atilla devletin başına 434 yılında Bleda ile birlikte geçmiştir.
- 445 yılından sonra Atilla devleti tek başına yönetmiştir
- Atilla Dönemi'nde en parlak dönem yaşanmıştır.
- Atilla Doğu Roma (Bizans) üzerine yapmış olduğu seferler neticesinde (I. ve II. Balkan seferi) Doğu Romayı (Bizans'ı) ilk önce Margus (Konstantia) Barışını (434) daha sonra Anadolus Antlaşmasını (447) imzalatmak zorunda bırakmıştır.
- Bu antlaşmalarla Doğu Roma, Avrupa Hun devletine vergi vermek zorunda kalmıştır.
- Atilla'dan sonra devletin başına oğulları İlek, Dengizik ve İrmek geçmiştir.
- Yönetimi zamanla kötüye giden Avrupa Hun Devleti Hristiyanlaşarak 469 yılında yıkılmıştır.

Etkinlik 3

Aşağıdaki sosyal sınıfların özelliklerini araştırınız. Boş bırakılan yerlere öğrendiğiniz bilgileri yazınız.

ASİLLER

ORTA ÇAĞ AVRUPASI'NDA SOSYAL SINIFLAR

Dönemin en ayrıcalıklı sınıfıdır. En üstte ise senyör adı verilen derebeyleri vardır. Senyörlerin en büyüğü ise kraldır. Derebeylerden sonra ise dukeler, kontlar, baronlar, vikontlar, şövalyeler gelir. Asillerin her türlü hakkı vardır.

RAHIPLER

Asillerden sonra en ayrıcalıklı sınıftır. Papaya bağlı olarak çalışırlar, kilisenin sahip olduğu topraklarda yaşarlardı. Toprakları sayesinde zenginleşmişlerdi. Vergi vermezler, askerlik yapmazlardı. Din ve devlet işlerini birlikte yürütmüşlerdir.

BURJUVALAR

Kasaba ve şehirlerde oturur, ticaret ve sanayi ile uğraşırlardı. Senyörlere ödedikleri vergileri sayesinde himaye edilirdiler. Ekonomik haklara sahip olan Burjuvalar, sosyal-siyasal ve hukuksal bir çok haktan yoksundular. Ayrıca henüz çok zengin değildiler. Zenginleşmeleri Yeni Çağ'da Coğrafi Keşifler ile birlikte başlamıştır.

KÖYLÜLER

En zor şartlar altında yaşayan, en alt sınıftır. Orta Çağ'da köylü iki sınıfa ayrılmıştı: Serf adı verilen köylülerin hiç bir hakları yoktu. Bunlar efendilerinin tarlalarında çalışır, kazançlarını onlara verirdi. Toprakla beraber alınıp satılırdı. Serbest yani özgür köylü ise ekip biçtikleri topraklarda mahsülün bir kısmını senyöre vergi olarak verirlerdi. Malları çocuklarına miras kalabilirdi. İstedikleri yere göç edebilirlerdi.

Diğer Türk Devlet Ve Topuluklarının Göçleri

- Avarlar, VI. yüzyıl ortalarında BatıTürkistan'dan Orta Avrupa'ya göç etmişlerdir.
- Hazarlar, Karadeniz ile Kafkas Dağlarının kuzeyinde ve İdil Nehri dolaylarına göç etmişlerdir.
- Akhunlar-Eftalitler, 350 yıllarında Afganistan ve Kuzey Hindistan'a göç etmişlerdir.
- Ogurlar, 461-465 yılları arasında Güneybatı Sibiry'a'dan Güney Rusya'ya göç etmiştir.
- Hunlar, Kuzey Çin'de Hun ve Tabgaç devletlerini kurmuştur.
- Peçenek, Kuman (Kıpçak) ve Uzlar, IX ve XI. yüzyıllarda Hazar Denizi'nin kuzeyinden Doğu Avrupa ve Balkanlara göç etmişlerdir.
- Sabarlar, V. yüzyıl ikinci yarısından Aral Gölü'nün kuzeyinden Kafkaslara göç etmişlerdir.
- Oğuzlar, X ve XI. yüzyıllarda Orhun bölgesinden Seyhun Nehri kenarlarına ve Maveraünnehir üzerinden İran'a ve Anadolu'ya göç etmişlerdir.
- Bulgarlar, 668'den sonraki yıllar Karadeniz kuzeyinden Balkanlara ve Volga Nehri kıyılarına göç etmişlerdir.
- Uygurlar, 840'ı takip eden yıllarda Orhun Nehri bölgesinden İç Asya'ya göç etmişlerdir.

Örnek 3

- Kırgızlar
- Avarlar
- Hunlar

Yukarıda verilen Türk boylarından hangileri hem Asya'da hem de Avrupa'da devlet kurmuştur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

Avarlar ve Hunlar hem Asya hem Avrupa'da devlet kurarken, Kırgızlar sadece Asya'da devlet kurmuşlardır.

Cevap: E

Örnek Cevap Anahtarı

- 1.D 2.B 3.E

1. Orta Çağ'da gerçekleşen göçlerin,

- I. sosyal,
- II. iktisadi,
- III. siyasi

alanlarından hangilerinde sonuçlar ortaya çıkardığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

2. Kavimler Göçü'nün başlamasında aşağıdaki Türk devletlerinden hangisinin parçalanması etkili olmuştur?

- A) Hunlar   B) Avarlar   C) Uygurlar
D) Kök Türkler   E) Hazarlar

3. Aşağıda verilenlerden hangisi Kavimler Göçü'nün sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Avrupa'da feodalite rejimi ortaya çıkmıştır.
B) Barbar kavimler arasında Hristiyanlık yayılmıştır.
C) Orta Çağ sona ermiş, Yeni Çağ başlamıştır.
D) Avrupa Hun Devleti kurulmuştur.
E) Avrupa'nın etnik yapısı değişmiştir.

4. Hristiyan dünyası üzerinde kurduğu baskıdan dolayı Avrupa'da "Tanrının Kırbağı" olarak adlandırılan Türk hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mete Han   B) Bilge Kağan   C) Teoman
D) Attila   E) Ulduz

5. Türkler göçlerle birlikte çok geniş bir sahaya yayılma fırsatı bulmuşlardır.

Bu durum,

- I. Türk tarihinin incelenmesinin zorlaşması,
- II. Türk kültürünün farklı kültürleri etkilemesi,
- III. Türk siyasi birliğinin sağlanması

sonuçlarından hangilerine ortam hazırlamıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I,II ve III

6. Ön Asya'ya göç ederek tarihte Osmanlı Devleti, Türkiye Selçuklu Devleti gibi büyük devletleri kuran Türk topluluğu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kıpçaklar
B) Türgişler
C) Sibirler
D) Karluklar
E) Oğuzlar

7. Aşağıdaki Türk boylarından hangisi Avrupa'nın askeri ve siyasal yapısında etkili olmamıştır?

- A) Avarlar   B) Hunlar   C) Macarlar
D) Kıpçaklar   E) Kırgızlar

8. Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ'da Avrupa'da görülen feodalitenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Sosyal sınıflaşma vardır.
B) Kralın otoritesi zayıftır.
C) Siyasi birlik parçalanmıştır.
D) Skolastik düşünce önem kaybetmiştir.
E) Toprağa bağılı ekonomik düzen vardır.

9. Avrupa'da feodalitenin ortaya çıkmasında,

- I. devletin siyasi otoritesini kaybetmesi,
II. devletin başına din adamlarının geçmesi,
III. devletin bireyleri korumada yetersiz kalması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

10. IV. yüzyılın sonunda Avrupa ufuklarında görünen Hunlar, İç Asya'dan batıya gelen Türk kavimlerinin ilki olmuştur. Hun göçlerini daha sonra diğer Türk topluluklarının hareketleri izlemiştir. Bölgede hâkim oldukları dönem boyunca önemli gelişmelere sebep olan Hunlar, ilk önce Batı Asya'nın Türkleşmesini sağlamıştır. Avrupa'nın o dönemki düzenini altüst eden Hunlar, Büyük Kavimler Göçü'nü başlatmış, German kavimlerini bir daha birleşmemek üzere dağıtmış ve en önemlisi Roma İmparatorluğu'nu temelinden sarsmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Hunların göç hareketlerinde öncü olduğuna
B) Asya ve Avrupa'da demografik yapının değiştiğine
C) Kavimler arası mücadelelerin sona erdiğine
D) Roma İmparatorluğu'nun etkilendiğine
E) Türklerin farklı coğrafyalarda varlık gösterdiğine

11. Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra otorite boşluğundaki Avrupalılar, Hristiyanlığı temsil eden kiliseye sıkı sıkı sarılmıştır. Çünkü halk, kilise mensuplarına saygılı davranarak kurtuluşa ereceğine inanmıştır. Bunun sonucunda kilise, her alanda yetkilerini genişletmeye ve Orta Çağ Avrupası'nı şekillendirmeye başlamıştır.

Bu bilgiye dayanarak Orta Çağ'ın yapısı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kilisenin dinî öğretisini kullanarak halk üzerinde güçlü bir otorite kurduğu
B) Merkezi krallıkların otoritesinin zayıf olduğu
C) Kilisenin yaptırım gücünün arttığı
D) Din adamlarının toplumsal tabakalaşmanın önüne geçtiği
E) Kilisenin siyasi iktidar boşluğundan yararlandığı

Cevap Anahtarı

1.E 2.A 3.C 4.D 5.D 6.E 7.E 8.D 9.D 10.C 11.D